

Szekér Endre

Óbecsei képeslapok

(Levél és vallomás Németh Istvánnak, Újvidékre)

– Kedves Pista!

Örömmel kaptam meg most április 23-án leveled, és benne a Minimális próza című napfényes írásod. Köszönöm a szerkesztőség nevében. Remek az írás befejező szakasza a szegedi kocsmákat, Tömörkényt emlegetve. Mint „vidéki vén lóköttő” búcsúzol a leveled végén. Nekem Juhász Gyula verse, a Vidék jut eszembe: „Mint a bakter kicsi háza mellett, / Szalutálok tűnő életeknek...”

Egy halom levél és óbecsei képeslap után szeretnék visszapillantani barátságunkra, több évtizedes néhány személyes találkozásra és a sok levélbeli üdvözlésre, jelképes írásbeli ölelésre, baráti kézfogásra és a hétköznapi találkozásokat felváltó igazi barátságot szilárdan tartó, sziklaszilárd levél-oszlopokra. Mert sok futólagos, felületes utcai szóváltásnál erősebb barátságot építenek ki ezek a levelek, képeslapok.

Először Újvidéken 1964. október 7-én találkoztunk, aztán Kecskeméten nálunk, a Katona József téren 1972. május 28-án Fehér Feri költő barátunkkal együtt a Hűtlen esték című köteted dedikáltad. Itt meg kell állni egy kicsit és el kell mondani, hogyan épült tovább a barátságunk Herceg János segítségével. A Vajdaságból, Zomborból, Doroszlóról ha Herceg János bácsi Budapestre ment, sokszor megállt Kecskeméten, bejött a Forrás szerkesztőségébe, írást hozott és barátságot, a találkozásokat fotók őrzik. Személyesen konkrét szálakkal kötöttem hozzá (írás, Magyar Szó, Rádió). Beszélgetéseinkkor elmondtam János bácsinak, hogy Édesanyám, Eötvös Erzsébet 1905-ben ott született Óbecsén. (Nagyapám ott volt Óbecsén albíró.) Ezek után János bácsi többször írt nekem óbecsei képeslapon. S amikor fájdalommal el kellett búcsúznunk Tőle, aki a messzi túlvilági útra indult, a nekrológgal én búcsúztam Tőle. S mellékesen ekkor azt is leírtam, hogy most már senki sem fog írni nekem Óbecséről... Ezt a nekrológot olvasta Németh István Újvidéken: írt nekem, hogy mit szólnék, ha „méltatlan” utódjaként Herceg Jánosnak ő folytatná az óbecsei képeslapok, üzenetek folytatását. Örömmel kértem őt erre a nemes feladatra, és ő örömmel vállalta.

– Kedves Bandi! Emmár a 12. Óbetsei lap! (Katalog starix Fotografija Beceja – Régi Becsei Fényképek Katalógusa) – Kedves Bandi! Sürgönyileg értesítelek, hogy megnyugtató soraidat, a Kecskeméti Lapok Grádics mellékletét megkaptam, köszönöm. A Forrás „szerelmes földrajza” nekem is nagyon tetszett, de

minden számotokban találok igazi jó csemegét. Nálunk a helyzet változatlanul romlik – fokozódik. Szeretettel gondol Rád, rátok N. P. [98. III. 21.] [A Plébánia utca 1912-ben]).

– Kedves Bandi! Újvidék, 1996. V. 10. (Régi becsei fényképek katalógusa) Ács Karcsiék, sajnos, Németországba költöztek még tavaly nyáron. Karcsi követte a feleségét, aki már nem tudta elviselni a hazai nyomort. Bizonyára jólesne neki, ha legalább egy lapon felkeresnéd, címe: Kovács Károly, maaweg 126 D 50825 Köln. Sokszor üdvözöllek benneteket, s lesz írás, küldök Pista. (Ez már a 3. eresztés a becsei képeslapokból.) Közben a fiókomból 20–25 óbecsei képeslap kerül elő, különböző jelzésekkel, számozással pl. 5., 10. locsoló, ünnepi, törökbecsei, 16. borivóknak Rubens képével stb.

Múlnak az évek, és két félig közelben és félig távolban egymástól öregszik, összeharatózik két ember: az egyik a Vajdaságból, Újvidékről, a kishegyesi „tündérkertből” N. I. (Pista), a másik meg Magyarországról, Kecskemétről, Ballószögről, a Forrás folyóirat és a Katona József Gimnázium mellől: Sz. E. (Bandi). Mindketten közel a magyar nyelvhez, a magyar szóhoz, a magyar irodalomhoz, valahol e peremvidéken, „kompországban”, „lélekvesztőn”, a végvárak környékén, mindig csak a pusztulást látva, szorongást érezve. Sokan – s mindketten is – úgy vagyunk, hogy szeretnénk önmagunknak valamiféle „szigetet” szerezni, mind határozottabban visszavonulni, elzárkózni az embertelenségtől, üldözöttségtől, gyilkosságoktól, kiszolgáltatottságoktól teli nagyvilágtól. De talán Kosztolányi szavai, a négy fal között, „nem a legszerencsésebben” fejezi ki ezt a vágyat, érzést, közállapotot. De ehhez hozzákapcsolnánk, szintén Kosztolányitól, hogy *„Az elefántcsonttorony még mindig emberibb és tisztább hely, mint egy pártiroda.”* (Önmagamról, Nyugat, 1933) S ha olykor a toll után kapunk, mert meg kell őriznünk a szülőföldünkéből, családunkból, magyarságunkból – ebben a szörnyű korban, században, a második világháborúval, frontveszéllyel, terrorral, zsidóüldözéssel, meghurcolással, fasizmussal, kommunizmussal... sokunk, így mindkettőnk által is szeretett Máraihoz fordulhatunk: mit üzen nekünk? – Miért „ír” egy ember? Valamit el akar mondani az embereknek – de mit? Személy szerint, néha azt hiszem, ezt: tiltakozni és lázadni kell, mihelyt valaki vagy valakik az élet eleven, természetes rendjéből Rendszert akarnak csinálni. Minden, ami rendszer – vallásos, politikai, gazdasági, szellemi Rendszer – halálos veszedelem, merénylet az élet eleven rendje ellen. Azt hiszem, ezt akartam elmondani, amikor „írtam”. (Márai: Napló, 1964)

– Bandi, Laci, Feri, Lajos, Attila, miután Esztert meglocsoltátok, térjete be ehhez a szép szerb leányzóhoz, s daloljátok el az itt olvasható tündéri éneket! Kellemes ünnepeket, a novellett hamarosan megy. Baráti üdözléssel N. P. (Portret mine Karacics)

– Kedves Bandi! Óbecse, Újvidék, 2005. VI. 28. – Erőst közeledvén Július Harmadika meg a Hetvenedik, sietek Koczczintani a Címzett, valamint Tisztolt népes Tsaládja egészségére és boldogságára, miáltal e kiürítendő pohár édes-pazarasas itala váljék mindnyájunk, különösen az Innepelt Úr megegészségésedésére.

Úgy legyen, vivát! Isten éltessen, Bandi! Ölel öreg barátod, bátyád a messzi távolból. P.

– Kedves Bandi, Laczi, Lajtsi, Eszter, Attila s Ferencz! Tisztelt Szerkesztőség! Ez alkalommal bort, buzát s sárgabaraczkot, valamint sok jó verset, novellát, esszét stb. kívánok ez új esztendőben, mely hamarosan a nyakunkban lesz. Ezt kívánja Lázár Tibor főstóművész Óbecséről, kinek a levlapját kezetekben tartjátok. Úgy legyen! Ámen! Egy erősen vidékies, tollát hullató jómadár, ISTVÁNY

Németh István

Biztató (Egy papírszeletre)

*Fenn, fenn,
szédítő magasságban,
Ég és föld
között
egy helyben vergődő madár.
Talán pacsirta.
Alatta beláthatatlan,
kiégett pusztaság,
ahol
nincs egy árva fűszál a tors közt kelőben.*

*Ne kérdezd, kinek énekel.
Talán a teremtőjének,
az
ég és föld
urának.
Vagy csak önmagának?
Bújának-bajának,
önkívületében?
Énekel szakadatlan.
Teszi a dolgát.
Ne kérdezd, miért,
kövesd inkább!
Újvidék, 2002. szeptember*